COMPLEXITATEA FUNCŢIEI DE APOZIŢIE
The Complexity of Apposition

Maria-Laura RUS, Teaching Assistant Ph.D.,
"Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The complexity of this syntactic function (apposition) is proved by means of semantic substance, of the syntactic relation in which it is included, of the issue of its antecedent, of the mark of the syntactic relation between the apposition and its antecedent (adică, anume, altfel spus, mai precis – namely, nominally, i.e., precisely etc.). Finally this complexity resides also in the confusion created between this syntactic function and the function of nominative nominal attributive (in traditional grammar) or the so-called "denominative modifier" (according to GALR 2005).

Keywords: apposition, syntactic relation, antecedent, attributive function, denominative modifier

Apoziţia a ocupat întotdeauna o poziţie sintactică aparte de restul funcţiilor sintactice, în mare parte datorită aspectelor pragmatice şi semantice deosebite prin care este caracterizată. Această funcţie a suscitat de foarte multe ori interesul diverşilor lingvişti, iar aspectul interesant este că nu există unitate de vederi în special în legătură cu conţinutul ei şi al propoziţiei corespunzătoare, cu baza, cu marca raportului dintre apoziţie şi bază şi cu raportul sintactic în sine dintre acestea două. Relaţia sintactică pe care această funcţie o contractează este, astfel, una specială, datorată considerentelor deja menţionate.

Din punct de vedere pragmatic, între apoziţie şi baza acesteia se stabileşte o echivalenţă discursivă.

Din punct de vedere semantic, baza are funcţia de a identifica referentul, iar apoziţia nu face altceva decât să ofere detalii despre caracteristicile bazei[1].

Mioara Avram remarca faptul că „identitatea caracteristică apoziţiei dintre noţiunile exprimate de termenul determinat şi de propoziţia apozitivă şterge existenţa raportului de subordonare dintre ele şi dă propoziţiei în discuţie un caracter oarecum independent, mai ales că de obicei tocmai ea cuprinde elemente mai precise"[2]. Oarecum în acelaşi spirit, Mircea Mitran observa că „în cazul apoziţiei stau pe acelaşi plan sintactic două cuvinte (grupuri de cuvinte sau propoziţii) care exprimă aceeaşi realitate"[3].

O opinie interesantă îi aparţine lui I. Diaconescu, ce susţine ideea că apoziţia are trei funcţii fundamentale, însă nu face distincţie între apoziţie şi modificatorul denominativ. Astfel, funcţiile ar fi:

- funcţia denominativă (baza + apoziţia = A se numeşte B: *oraşul* ***Tg.-Mureş***)
- funcţia descriptivă (baza + apoziţia = A este B: *Tg.-Mureş,* ***oraşul nostru***)

[1] În felul acesta apoziţia funcţionează ca un „predicat semantic secundar" (Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010, p. 596)
[2] Mioara Avram, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie*, în SG, I, 1956, p. 149.
[3] Mircea Mitran, *Despre apoziţie şi raportul apozitiv*, în LR, XII, 1963, nr.1, p. 40

BDD-A23383 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:17 UTC)

- funcţia explicativă (baza + apoziţia = A înseamnă B: *cucuruz, **adică porumb***)[4]

Expunând opiniile lingviştilor menţionaţi mai sus şi analizând conţinutul semantic al apoziţiei, precum şi natura raportului pe care ea îl implică, Corneliu Dimitriu ajunge la concluzia că „apoziţia şi antecedentul nu sunt sinonime sintactice, pentru că apoziţia […] reprezintă o altă funcţie sintactică decât antecedentul" şi ele nu trebuie obligatoriu să fie „sinonime nici lexicale, indiferent de faptul că aceste sinonime sunt absolute […] sau contextuale, care presupun o singură noţiune numită în feluri diferite şi cu intenţii diferite"[5].

Aspectul semantic definitoriu care caracterizează apoziţia determină o tipologie clară, despre care vorbeşte Gabriela Pană Dindelegan: apoziţia de „echivalenţă" şi apoziţia „categorizantă". Prima dintre acestea stabileşte „o relaţie de echivalenţă (care poate fi totală – de tip ecuativ – sau prin calificare, identificare, reformulare"[6]:

Mi-a plăcut întotdeauna Eminescu, (adică)[7] ***Luceafărul poeziei româneşti.***

*Ai aflat ceva despre Grivei, **căţelul vecinului**?*

*Am încheiat afacerea cu celălalt, **cu patronul restaurantului**.*

*Calendula officinalis, **adică gălbenelele**, sunt foarte cunoscute pentru proprietăţile lor terapeutice.*

Apoziţia de tip categorizant precizează caracteristicile bazei, de tipul profesiei, al gradului de rudenie, al naţionalităţii etc.:

*Haideţi să vă fac cunoştinţă cu Horia, **inginerul de sistem**.*

*Acesta este Constantin Ionescu, **directorul firmei**.*

Din punctul de vedere al structurii, clasificarea apoziţiilor priveşte două clase: apoziţiile simple şi apoziţiile complexe. Cele simple sunt realizate prin unităţi neîncadrate în grupuri (*Eric, fratele meu*), în timp ce apoziţiile complexe înglobează diverse grupuri predicative (*Eric, fratele meu, verişorul lui Vlad*).

Complexitatea funcţiei despre care discutăm este dovedită şi de confuzia cu o funcţie destul de apropiată de apoziţie. Delimitarea apoziţiei de această funcţie, adică de atributul substantival nominatival (cf gramatica tradiţională) sau aşa-numitul modificator denominativ (cf GALR 2005), se poate face prin câteva caracteristici clare, remarcate de altfel de lingviştii care s-au oprit asupra problemei în cauză. Ele se impun precizate şi în articolul de faţă. Astfel, acest modificator:

- Nu poate fi suprimat. În caz contrar se modifică, în mod evident, conţinutul semantic şi referenţial al grupului nominal (*Subiectul stă în cazul **nominativ***)
- Este integrat sintactic, întrucât face parte din grupul nominal
- Nu se poate acorda cu regentul în caz (*Cazului **genitivului** îi sunt atribuite diverse funcţii sintactice)
- Nu îşi poate modifica poziţia, stând mereu după regentul său (*Locuiesc pe **Gloriei** strada)

[4] Acestor trei funcţii autorul menţionat le adaugă diverse valori: de calificare, de identificare, analiză etc. A se vedea I. Diaconescu, *Sintaxa limbii române*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1995, p. 347-355.

[5] Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române, vol. II, Sintaxa*, Editura Institutul European, Iaşi, p. 1498.

[6] Gabriela Pană Dindelegan, *op. cit.*, p. 596.

[7] Indiferent de prezenţa sau absenţa apozemului *adică*, în mod categoric vorbim aici despre apoziţia totală de tip ecuativ, rol subliniat şi de prezenţa obligatorie a semnului de punctuaţie aflat imediat după bază (virgula).

BDD-A23383 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:17 UTC)

- Nu poate fi însoţit de apozeme (**Locuiesc pe strada, adică **Gloriei**)
- Nu este însoţit de semne de punctuaţie

Având în vedere cele menţionate mai sus despre modificatorul denominativ, se pot identifica uşor trăsăturile caracteristice apoziţiei:

- Îşi poate modifica poziţia faţă de bază (*Vă place Micul Paris, **Bucureşti**?*)
- Se poate realiza prin nominal nedeterminat (*Aceasta este Maria, **inginer de sistem***)

Observaţie: Această realizare este posibilă doar pentru apoziţia categorizantă, întrucât „în absenţa determinantului, apoziţia de echivalenţă se transformă în apoziţie categorizantă: *Iată-l pe Ion, **prietenul meu** >Iată-l pe Ion, **prieten al meu**”*[8].

- Se poate acorda în caz cu baza (*I-am dat Mariei, **vecinei mele**, toate informaţiile cerute*)

Observaţie: Această realizare este posibilă de data aceasta doar pentru apoziţia de echivalenţă. „Apariţia apoziţiei categoriale numai în absenţa determinantului (cu toate consecinţele sintactice şi semantice) împiedică realizarea acordului în caz sau preluarea prepoziţiei de la termenul-bază” [9]

- Este însoţită de aşa-numitele apozeme (ex. *deci, adică, şi anume, mai precis, altfel spus* etc.)
- Se poate realiza prin diferite grupuri (nominale[10], adjectivale, adverbiale), forme verbale nepersonale, propoziţii relative, propoziţii conjuncţionale sau propoziţii independente:

  *L-ai întâlnit pe Mihai, **soţul meu**?*
  *Când am văzut-o, îşi plimba căţelul neîngrijit, **adică murdar**.*
  *L-am chemat imediat în cameră, **aici**.*
  *Mereu îl văd lenevind, **adică stând în faţa televizorului**.*
  *Mereu îi oferim flori, **mai precis ce îi place mult de tot**.*
  *Îţi ofer cadoul dorit: **să pleci în excursie**.*
  *Merele erau perfecte, **adică se puteau mânca crude sau în compot**.*

O situaţie aparte o constituie secvenţele de tipul „noi doi”, „toţi patru”, „aceiaşi trei”, „voi toţi”. În *Gramatica de bază a limbii române*, grupările în cauză sunt considerate „un tipar apozitiv special”, în care ambele unităţi (baza şi apoziţia) au natură pronominală şi nu sunt izolate obligatoriu prin semnele de punctuaţie specifice apoziţiei (virgula/perechea de virgule, două puncte, linia de pauză).

Alte dificultăţi în analiza apoziţiilor privesc stabilirea cazului. Poziţionarea în cazul nominativ, acuzativ sau dativ nu este greu de făcut, dar genitivul nu este posibil, în condiţiile în care apoziţia este un grup nominal având drept centru un pronume semiindependent în nominativ, care cere cu necesitate un substantiv în genitiv:

Ţi-am vorbit despre prietena Elenei, a verişoarei mele.

Apoziţia este o funcţie sintactică distinctă de celelalte funcţii sintactice, având propriile trăsături care o particularizează şi o individualizează între acestea, trăsături la nivel semantic, pragmatic şi sintactic, pe care am încercat să le urmărim în acest articol. Ea nu poate apărea în

[8] Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază …*, p. 597.
[9] Idem.
[10] Grupurile nominale pot avea drept centru un substantiv, un pronume sau un numeral

BDD-A23383 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:17 UTC)

lipsa unei baze, pe care vorbitorul o „traduce” (folosind termenul lui Corneliu Dimitriu) pentru interlocutor printr-o apoziţie. În felul acesta, vorbitorul poate „apoziţiona” „orice element cu informaţie semantică”[11] al codului lingvistic utilizat, subliniind importanţa şi frecvenţa apoziţiilor.

Bibliografie selectivă

Avram, Mioara, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie*, în SG, I, 1956

Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, C. et al., *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2005

Brâncuş, Grigore, Saramandu, Manuela, *Morfologia limbii române*, Editura Credis, Bucureşti, 2001

Diaconescu, Ion, *Sintaxa limbii române*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1995

Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române, vol. II, Sintaxa*, Editura Institutul European, Iaşi, 2002

Mitran, Mircea, *Despre apoziţie şi raportul apozitiv*, în LR, XII, 1963, nr.1

Pană Dindelegan, Gabriela, (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010

Pană Dindelegan, Gabriela, Dragomirescu, Adina, Nedelcu, Isabela, *Morfosintaxa limbii române: sinteze teoretice şi exerciţii*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010

[11]Corneliu Dimitriu, *op. cit.*, p. 1504.

BDD-A23383 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 13:52:17 UTC)